

ՆՈՐ ԴԱՐ

ԹՐԵՔԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՎ ԱՌԵՆՏՐԱԿԱՆ

Գ/Ն 30 փայտ

Բ. ՏԱՐԻ 5 ՃԵՄԱԶԻՆԻ ԷՎԷԼ

ՈՒՐԱԹ 6 ՄԱՅԻՍ 1877

Ն. Տ. ՄԱՅԻՍ 18 ԹԻՒ 2037

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ

«Վազըթ լրագիրն իւր ապրիլի 27 թուոյն մէջ յօդուած մը հրատարակած է «Ինչ էլ»- Եւրոպայի Եւրոպայի Եւրոպայի մակագրով և Մէհմէտ Մ. . . տասորագրութեամբ : Այն յօդուածը լինէր այնպիսի անապարձութեամբ որովհետեւ իւրումը մը մտայ մէջ չեն կրնար բնաւ ծընունդ ունենալ : Հեղինակն այս յիմար կարծիքը կուղէ հաստատել թէ Եւրոպայ մեզի դէմ է, և թէ ներկայ պատերազմը պարզապէս քրիստոնէական խաչակրութիւն մ'է իսլամութեան դէմ, այնպիսի ժամանակ մը, որ կրօնական գլխոյ միարանութեան դար կրնայ կոչուիլ : այնպիսի ժամանակ մը, որ խաչն և մահիկը կը միարանին ազգաց ազատութեան թշնամոյն դէմ կուրելու : այնպիսի ժամանակ մը, որ չկրնար իբր նուազ կարեւոր նկատուիլ քան ասիէց քրիստոնէական առաջնական ժամանակն, որ Գաղղիա, Սինգղիա և Իտալիա մեզ օգնութեան դիմեցին, և իրենց ոչ թէ թշնամութիւնն՝ այլ բարեկամութիւնը ցոյց տուին՝ իրենց զինուոր մեզ օգնելով : այնպիսի ժամանակ մը, որ Անգղիա հերքելով Ռուսիոյ խաբէական յայտարարութիւններն, որովք կըսէր թէ Եւրոպայի բաղձանաց համեմատ կը գործէ, դիմակազերծ բաւանտնց ստութիւնն և բարոյապէս հարուածեց զՌուսիա : այնպիսի ժամանակ մը, որ Անգղիա չը գաղթեցաւ ազգաց իրաւանց և արդարութեան գծած սահման :

ներուն մէջ իւր բարեկամութիւնը մեզ ցոյց տալէ : այնպիսի ժամանակ մը, որ Անգղիական մեծ ազգէն միջոցաւոր բողոքականը ուղերձներ կը մատուցանեն մեր Օգոստ : Խալիֆային, և այնպիսի օգնութիւն զրկեցին մեզ թէ՛ դրամով և թէ՛ մարդով, այնպիսի ժամանակ մը, որ Անգղիական մամուլը կարեւոր դերով թիւներ կը հրատարակէ այն անօրէն միջոցներուն վրայ, զորս Ռուսիա ի դարձ կը գնէ իւր ժողովրդոց մէկ մասին կրօնքը փոխել տալու համար : ամօթալի միջոց, որոց գործածութիւնն անոնց պատիւը պղծեց : այնպիսի ժամանակ մը, որ Մաճառաց ազնիւ զոգը, որ մեր սիրելի և հաստատուն դաշնակցին և բարեկամին՝ Աւստրիոյ անբաժանելի մասը կը կազմէ, իւր եղբայրակցութիւնը կը յայտնէ իսլամ ազգին : այնպիսի ժամանակ մը, որ Ս. Պապը՝ երեք հարիւր տիկին կաթողիկոս հոգեւորդիւրը՝ բարձրաձայն իւր համակրութիւնը կը յայտնէ մեզ, իւր գաղափարով մեր ամենուս կրօնից թշնամին, և իսլամ զօրաց յաջողութեան համար կաղթէ : այնպիսի ժամանակ մը, որ Օսմ. երեսփոխանական ժողովոյ անդամք բողոքեցին Ռուսիոյ պաշտպանութեան դէմ : այնպիսի ժամանակ մը, որ եկեղեցեաց և սինագոգայից մէջ աղօթքներ կըլլան կայսերական զինուոր յաջողութեան համար, որ Բրիտանիայք և Իտալիայք կամաւորապէս զինուոր կը գրուին և հասարակաց հայրենեաց պաշտպանութեան համար իրենց կեանքն ու հարստութիւնը զոհելու պատ :

բաւարականութիւն կը յայտնեն : այնպիսի ժամանակ մը, որ Խալիֆային հրաման բրաւ Օսմ. Խորայէլացոց, որ հայրենեաց համար մինչև իսկ շաբաթ օրերն աշխատին : այնպիսի ժամանակ մը, որոյ նմանը չկայ պատմութեանց մէջ, և որ ամենէն հոգեկաւոր և բարձրատիճան իւրեաներն ու շէյխերն ինքզինքնին անկարող կը դաւանին իրենց շնորհակալութիւնը յայտնելու այս ամեն պարգեաց համար զոր Ամենակալը կրնէ իրենց : այնպիսի ժամանակ մը վերջապէս, որ ամեն գէպքերը մեր Օգոստ : Վեհապետին իւր Օգոստ : հօրմէն ոչ նուազ բարեբաղդ բաւար կը հաստատեն :

«Յօդուածին հեղինակն այս ամեն նշանաւոր իրողութիւնները մէկտեղ թողլով, մտայածին ու ծաղրալարժ իրողութիւններ պատմելու ելեր է : Այս բանը նշան մ'է մեզ համար թէ դադարաբար Ռուսիոյ ծառայելու զած է, դաւաճանելով պետութիւնն և իսլամ ազգը : նշան մ'է թէ բարեկամութեամբ կուրցած, ամեն կերպիւ նախապատուութիւն կուտայ իւր հայրենեաց թշնամոյն :

«Վերջապէս տարակոյս չը կայ որ անհաւատ (քեաֆիր) մ'է և իւր բոլոր ոճիր : Սակայն միթաւարական է մտածել՝ որ այն յօդուածը դրող ծանծաղամիտը բնաւ ծանօթութիւն չունի իւր հայրենակցաց վիճակին ոգւոյն և զգայմանց : իւր լեզուն ալ լիովին կապացուցանէ որ Օսմանեան ազգէ չէ : Վասն զի իւր յօդուածին մակագիրն ոչ միայն Օսմանեան բնագոյնն

փափկութեան, այլ և թուրք լեզուն կանոնաց բողոքովն հակառակ է :

«Հրաման է մեզ ծանուցանել որ եթէ ուրիշ մէկն ալ համարձակի այնպիսի բանդադուշանք հրատարակել Շէրիի և քաղաքակրթութեան հակառակ և պետութեան ազգին կարծեաց դէմ, իւր անուղիղ գլուխն օրինաց զօրեղ ձեռքով պիտի ջախջախի :

Գ Ա Ն Ո Ւ Բ

Օսմանեան բանակին աւանջին կարգի պատնէշը Դանուբն է : որ Սերվիոյ սահմանագլխէն մինչև Սուլինա կը ձգուի : որոյ մէկ ճիւղն ալ Պուլղարի թանգը Տօպրուչայէն կը բախնէ : ասոր երկայնութիւնը 880 հազարաւոր է : Դանուբի Օսմանեան ափունքը բարձր և զօրաւոր է, մինչդեռ Ռուսական ափունքը ցած և ճախճախաւ, մանաւանդ մայիս ամսուն մէջ :

Միայն թօթաքանի կողմը բարձր և չոր է, Տօպրուչայի մէջ գտնուած փոքրիկ կղզիները թշնամոյն դէմ մէջ մէկ անառիկ մարտկոցներ կրնան համարուիլ : Իպրայիլի կողմն ալ թէեւ բարձր է, սակայն դարձեալ Օսմ. ափանց հրամանատարութեանը ներքեւ կը մնայ : Եւսաքայի կողմն Դանուբը երեք ճիւղի կը բաժնուի որոնց մին Գիլի, միւսը Սուլինա և երրորդը ալ Հասրիլեաս կանուանուի : սակայն միայն Սիննէի մէջ կը նաւարկուի : Դանուբի լայնութիւնը 2000 ոտք է, կանտեղուանք որ 500 ոտք լայնութիւն հաղիւ ունին, իսկ Սիննէ 200 ոտք լայնութիւն միայն ունի :

Իսկ Դանուբի խորութիւնը մինչեւ Իպրայիլ 4էն մինչեւ 7 մէդր է . իսկ Իպրայիլէն մինչեւ Սեւ ծով 8 մէդր է . Ռուսք վեց ճամբով գինուոր կրնան անցնել Դանուբէն . առաջինն է՝ Եաշ Բաքանի , Բէնի , Պուքրէշ . երկրորդը՝ Եաշ Պէռլատէքունի , Նօքան , Ղրէսթի , Սիւրտուէ . երրորդը՝ Եաշ Քալաւ . չորրորդը՝ Քիշնէվ Լիվա . հինգերորդը՝ Պէնտէր Քասանի վեցերորդը՝ Աքէրման իսմայիլ , Բայց առնոց միայն առաջին ճամբան ապահով է , միւսները բոլոր ճակահախուտ և վտանգաւոր են : Օսմանցիք , վարնա , Ռուսոնք , Բէսօթէնէն և Չրնովատա երկրութիւնի ունին , ասոնք մեծ գիւրութիւն կրնան մատուցանել Օսմանցւոց , վիտին ամենէն ամուր և կարեւոր դիրքը ունի Դանուբի վրայ , վիտինի բերդը 330 թնդանոթով զօրացած է , և առաջին կարգի ամրութիւններ ունի . յետոյ կուգայ Ռուսոնք որ ութը վառօդատեղի ունի և 40 ոտք խորութեամբ խրամ մը կը շրջապատէ . ամեն կողմ 10-12 թնդանոթով ամրացած է և արեւելեան հարաւային կողմը մարտկոյ մը կայ 30 թնդանոթով :

Ռուսոնքէն Սիւրտուէ դաշոյ ճամբուն վրայ երկու ամուր մարտկոյ կան . ասկէ զատ Ռուսոնքի մէջ 24ի շափ դաշտային թնդանոթներ կան . Սիւրտուէ ալ այս անգամ մեծապէս ամրացուցուեցաւ , բերդէն զատ շրջակայքը երեք հատ բարձր հողաբլուրներ շինուեցան . ասկէ զատ Թուլչայի , Իսաքչայի , Մալինի հին ամրութիւնքն ալ նոր գրութեամբ նորոգուեցան :

Օսմանցւոց երկրորդ պաշտպանողական դիրքը վարնայով Դուսնան է , Դուսնայի կարեւորութիւնը նախկին պատերազմաց մէջ տեսնուած է . Չէպքիլէն մինչև Խոտրանճա 1000 ոտք երկայնութեամբ շինուած ամրութիւնները Դուսնան բանակաւեդրոնի մը դարձուցին . իսկ վարնայի պաշտպանութիւնը ամենադիւրին է , և ամենաընտիր թնդանոթները հոս գետեղուած են . բերդին մէջ 200 թնդանոթ կայ որոց 50ը ֆրուրի տեսակներէն են . այս քաղքին ամրութիւնքը մեծաւ մասամբ ֆրուրիայի սպայ Պէլուս բաշայի ձեռքն եղած է , որն տեղւոյն հրամանատարն է հիմայ :

Այսօր վեհ . կայսրը Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտ մզկիթը միջօրէի աղօթքը մատուցանելէ վերջը , շքեղ հանդիսաւով ՂԱՁԻ յաղթող մականունը պիտի ստանայ , և բոլոր մզկիթաց մէջ իւր կենացը համար աղօթք պիտի բլլուի և Ղազի անունը պիտի կարդացուի :

Երէկ Շէյխ Իւլ իսլամ և ուրիշ քանի մը մեծամեծք վեհ . կայսեր պալատն երթալով Ժողովի նստած են :

Չէրքէզ մեծամեծներէն ու մանց Մէհմէտիյէ պատուանշանին այլ և այլ աստիճանները շնորհուեցաւ , որք ընդհուպ Սոխում քալէ պիտի երթան :

Երէկ երկու պաթարեա լեռնային թնդանոթներ բոլոր իրենց կազմած քովը Պաթում զրկուեցան :

Երէկուան եկած լրերը կիւմայնեն որ Պաթումէն Սոխում քալէ զօրք զրկուեր է և ճանիկի կողմի եղող 8000 Չէրքէզներ փութով կովկաս կը դիմեն . ասկէ ալ երէկ տասը գունդ կանոնաւոր զօրք չորս պաթարեա թնդանոթով շատ մը մքերք շագենաւներ դրուելով ամենայն փութով Պաթում և Սոխում քալէ մեկնեցան :

Լէվանդ

Օսմանցւոց Սոխում քալէ մտնելուն լուրը տարածուելով Սեւ ծովէն մինչև կասպից ծովու մահմետականք ոտք ելան . Բ . Դուսն ամենին մասնակցած չէ այս ապստամբութեան , երկրին բնակիչքը Ռուսաց երկար ատենէ ի վեր ըրած բռնութիւններէն ստիպեալ ոտք ելած են . Հիմայ Օսմ . բանակին պարտքն է այս ապստամբութենէն օգուտ քաղելով և որչափ որ կարելի է շուտով գործ տեսնալ , Ռուսաց բանակին ետէն ծագած այս ապստամբութիւնը շատ պիտի տագնապեցնէ Ռուսերը . Պաթումի Ռուս զօրաբաժնին հաղորդակցութիւնը կտրուած է և յետո նահանջելու գիծն ալ բռնուած : Քանի մը օր առաջ Ռուսաց ետ քաշուելուն վրայ ելած լուրը , զոր Թագվիլմը վազայէն ալ հաւաստեց , այս ապստամբութեան կարեւորութիւնը բաւական է ապացուցանելու :

Լեւանդ կըսէ թէ՝ մասնաւոր և հաւաստի աղբիւրէ կիմանամք որ բոլոր կովկաս ապստ-

ամբած է և թէ Բօթիէն Թիֆլիս ձգուած երկաթուղին Չէրքէզներու ձեռքն է , և թէ Ռուս բանակին հաղորդակցութիւնները կտրուած են . երեկուան Թէրէքի վրայ եղած կըցէտուր հեռագիրն ալ զայս կը հաստատէ :

Թուլչայի միւթհարըք Մէհմէտ Սայիտ բաշա մայիս 3 թըռականաւ ծովային գործոյ պաշտօնէին հետեւեալը կը հեռագրէ :

Հասրէլիասի անցքին մէջ տեսնուած շոգենաւը եռակայմ Ռուս շոգենաւ մը բլլալը Իզդէտտին զրահաւորէն ստուգուելով , անմիջապէս վրայ դիմեր են , սակայն չը կարենալով հասնուիլ և ոչ ուր երթալը հասկցուեցաւ :

Իտարէի Մախսուսէի շոգենաներէն հինգ հատը Պաթումէն առջի օր վերադառնալով քանի մը գերի ալ հետեւին բերեր են :

Պաղտատի մէջ Ժանտախտէն 7 օրուան մէջ 125 հոգի մեռեր են . սակայն երթալով այս ախտը կը նուազի :

Ռուսոնքէն մայիս 16 թըռականով Լա Թիւրքիին կը հեռագրեն թէ՝ երէկ Օլթէնիցայի և Թօթրաքանի մէջ սաստիկ ումբակոծութիւն մը սկսաւ և երեք Ժամ տեւեց , Ռուսք բաւական կոտորածով ամրութիւննին թողուցին և ետ քաշուեցան :

Պաթիլէթ կըսէ թէ՝ Պօլսոյ մէջ վիճակաւ զօրք առնելու համար տէրութիւնը մասնաւոր անձինք որոշեց . և թէ այս քըռէտարկութեան մէջ Ռէտիֆ չը պիտի բլլայ , միայն որին որ անունը ելլայ կամ ինքնին և կամ 50էն մինչև 30 հարիւրնոց թուղթ տալով զինուորութենէ պիտի ազատի : Պաթիլէթ չըսէր թէ քըրիստոնեայներէն ալ զօրք պիտի առնուի , մինչեւ վազքթ երկրորդ անգամ բլլալով քրիստոնէիցմէ ալ զօրք պիտի առնուի կըսէ , պաշտօնական լրագիրն ալ ամենին բան մը չը գրեց այս կարեւոր խնդրոյն վրայ :

Անցեալ չորեքշաբթի երեսփոխանական Ժողովը 15000 ոսկի սահմանել որոշեց նոր խորհրդարանի մը շինութեանը համար :

Արդարութեան պաշտօնէին խորհրդական վսեմ . վահան էֆ . իւր 13000 դահեկան ամսականը ապրիլի սկիզբէն մինչև պատերազմին վախճանը Օսմ . բանակին ինպատ շնորհեց :

Տէրութեան նախարարները Գատրի բաշայի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմեր են բանակին առ ժամ պէտք եղած 2000 ձի մէջերնին նուիրատուութեամբ հայթայթելու համար , և նախագահը 20 երիւյր շնորհեր է , ուրիշ մ'ալ 18 ձի :

Երէկ Պոլսայէն 1000 պահանջող զօրք եկաւ :

Երէկ Բուլսիոյ դեսպան Ռէս , Ղաւտրիոյ դեսպանը Չիլի , Իտալիոյ դեսպանը Քօրթի և Հունգարիա գնացող Օսմ . նուիրակները Թրիէսթի ճամբով մայրաքաղաքս հասան :

Թէրքօսի լճէն մինչև Չէքմէճէ շինուելիք ամրութեանց համար օրը 1500 հոգի բանեցնել երաշխաւորող անձինք ամեն օր Սպարապետութեան դուռն կը բանակցին , և մօտեւր պիտի սկսուին :

Ս . Պատրիարք Հայրը երկու ընտիր ձի նուիրեց Օսմ . բանակին :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Պարոն կրունկի քանի մ'օրէ ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուի . սա տէրութեան առաջարկեց որ դրամները միաւ կերպ ձեւի մը վերածուին , և տէրութիւնը պէտք եղած աղտօնութիւնը տուաւ այս Գերմանացի դրամագէտին . ինչպէս որ կերեւայ այլևայլ սեղանաւորք պատրաստ են ամեն դիւրութիւն մատուցանելու տէրութեան Յնոց և 6նոց և պղինձ դրամները ու 20նոց 40նոց և 80նոցները և 50նոց թուղթ աշխիւ կոշուած մետաղին տեսակին տակ միակերպութեան վերածելու ձեռնարկութեանը մէջ :

Այս մետաղը նիքելէն գերազանց է թէ կազմութեամբը թէ դիմացկունութեամբը և թէ որեւիցէ յատկութեամբ . գոյնով ալ արծաթի պէս փայլուն է . օրուան դրամական խնդրը այս է հիմայ և երթալով մեծ կարեւորութիւն կը տեսնայ . գանձուց պաշտօնեայն Եուսուֆ բաշա ստիպուած է այժմ երկիրը դրամական ներդրենէ ազատելու և կամ զայն դատապարտելու որ տակաւին ներդուի :

ՀԵՌԱԳՐԱԼ ՈՒՐՔ

Բարեկ 16 մայիս

Մարեջատ Մաք Մահոնին
և ժիւլ Սիմոնին մէջ ինչ ինչ
ներքին գործոց նկատմամբ ան-
համաձայնութիւն ծագելով
պաշտօնէութիւնը հրաժարեցաւ:

Լոնտրա 15 մայիս

Երեսփոխանական ժողովոյն
մէջ Պուրկ Տէնիսօնի պատաս-
խանելով ըսաւ թէ՝ պաշտօնէ-
ութիւնը Ռուսաց Դաշկանդի
մէջ գումարներուն վրայօք ա-
մենեւին լուր մը չունի:

Բէթրսպուրկ 14 մայիս

Լրագիրք բանակաց շարժ-
մանը վրայօք ամենեւին բան մը
չեն գրեր:

Պէտլին 14 մայիս

Քօնթ Շուալօֆ հոսկէ անց-
նելով պաշտօնէից հետ տեսակ-
ցեցաւ:

Պուրէշ 14 մայիս

Նիքօլա մեծ դուքսը Էլու-
ժէսթի ապարանքը վարձելով
հոն պիտի բնակի:

Լոնտրա 14 մայիս

Ռուսիոյ դեսպան ֆօնթ Շու-
ալօֆ Ռուսմանիա երթալով, այլ
ևս հոս գալը չը յուսացուի:
Ռուսիոյ Ասիական բանակը պա-
շար չունենալուն և ձիւներուն
շատութենէն զինուորական ըն-
թացքին կերկարի:

Վիէննա 14 մայիս

Հոս Գանուբի ապագայ ան-
ցից լրերուն մեծ հետաքրքրու-
թեամբ կ'ապստեն:

Լոնտրա 15 մայիս

Լորտերու խորհրդարանին
մէջ Լորտ Տէրպի պատերազմին
պատասխանատուութիւնը մի-
այն Ռուսիոյ կը վերաբերի բու-
լէ վերջը, վրայ բերաւ թէ այլ
է քօնթ թէ մենք ճանկատանի
համար չպիտի պատերազմինք
և այլ թէ չեզոք պիտի մնանք:
Աւստրիոյ հետ մտերմական յա-
րաբերութեանց մէջ ենք, և
չեմ կարծեր թէ Աւստրիա մե-
նէ պահանջէ գաշնագրութեանց
իշխանութեամբ ի միասին գոր-
ծելու, զմեզ տաղանապէցնող
կերպով մը:

Սթէնք 15 մայիս

Անգղիական տորմիզը կրէ-
տէէն Աղէքսանդրիա դնաց
ամուսն վերջը Պիւռէնի պիտի
գայ:

Վիլլաֆրանքա 15 մայիս

Գաղղիական տորմիզը արե-
ւելքէն դալու ժամանակ Ռե-
վանշ զրահաւորին կաթայն
պայթելով երկու հոգի մեռան
և 60 ալ վիրաւորուեցան:

Պէտլին 14 մայիս

Լոնտրայի Ռուսական դես-
պան Շուալօֆ՝ Պէտլինու մէջ
Ռուսիոյ հետ տեսակցութիւն
մ'ունեցաւ. այսօր կայսեր հետ
պիտի տեսակցի և վաղը Բէթ-
րսպուրկ պիտի երթայ:

Բէթրա 14 մայիս

Այսօր երեսփոխանական ժո-
ղովոյն մէջ Թիցա հարցման մը
պատասխանելով ըսաւ թէ՝ Ռու-
սիոյ Բոլոնիոյ ֆաթիղիկները
բռնութեամբ կրօնքին փոխե-
լու նկատմամբ, մեր տերութիւ-
նը իրաւունք չունի ուրիշ տէ-
րութեան մը ներքին գործոցը
միջամտելու:

Վիէննա 15 մայիս

Կը հաւաստեն թէ Ռուսիոյ
հարաւային բանակը երեք նոր
զօրաբաժնից կազմութեամբ
պիտի զօրանայ. Ռուսիոյ պաշ-
տօնական լրագիրը 1000 ջէր-
քէզներու կովկասու Կիւթնիւ
գեղը ցամաք ելեր են կըսէ Օս-
մանցի զրահաւորով մը կոստան-
թին Ռուս շոգենաւը Բօթի հասաւ
առանց Օսմանեան զրահաւորաց
հանդիպելու:

ԲԱՂԱՐԱԿԱՆ

Գաղղիոյ արտաքին գործոց
պաշտօնէաց Տըքազ դուքսը հե-
տեւալ չըջաբերականը զրկեց
Գաղղիոյ դեսպանաց և գործա-
կատարաց, որոյ լեզուէն կրնայ
հասկցուիլ թէ սա Լորտ Տէրպի
համաժող չէ Բուսիոյ բռնած ըն-
թացքին վրայ իր սա խօսքերու-
վը թէ՝ Թիւրքիա Բօթօքօլը
մերժելով՝ ծայրայեղ որոշում
ները փութացուց և դիւանագի-
տաց ջանից առջև ճամբան փա-
կեց:

Վէրսայլ 25 ապրիլ 1877
Տէր:

Արեւելից մէջ ծագած կնճիւ-
ներուն առջև պարտք կը հա-
մարիմ յիշեցնել ձեզ այն խոր-
հուրդներն՝ որովք ջանացինք ա-
նոնց առաջին առնուլ, ինչպէս
նաև այս ծանր պարագայից մէջ
մեր բռնելիք դիրքը:

Ձեր աչաց առջև չպիտի դը-
նեմ այս կռուին դարձուածնե-
րն՝ որ գրեթէ երկու տարիէ
ի վեր ծագած և կառավարու-
թիւնները միշտ արթնութեան
մէջ պահած է: Մեք, Եւրոպիոյ
խաղաղութիւնը պահպանելու
փափաքով մեր աջակցութիւնն
անկեղծաբար նուիրեցինք այն
ամեն ջանից՝ որ խաղաղութիւ-
նը պահպանելու կամ վերահաս-
տատելու համար ի գործ դրուե-
ցան: Խնդրուած էր մեզնէ, թէ՛

Բ. Դրան կառավարութեան կող-
մէ, որ առաջին օրէն տէրու-
թեանց բարեկամական միջնոր-
դութեանը դիմած էր, և թէ՛
Ռուսիոյ կառավարութեան կող-
մէ, որ շատ չանցած՝ պարտք
համարեր էր Պալքանաց ապս-
տամբութեան յառաջդիմելէն
ծագած խնդրոց վրայ բովան-
դակ Եւրոպիոյ խորհրդակցու-
թիւնը հրաւիրել:

Այն օրէն ի վեր տեղի ունե-
ցած բանակցութեանց մասնակ-
ցելով՝ ի սրտէ կը փափաքէինք
նպաստել այն գործին՝ որոյ նը-
պատակն էր հաշտութեան մի-
ջոց մը գտնել Դրան և իւր քը-
րիստոնեայ հպատակաց մէջ, և
տէրութեանց իրարու հետ հա-
մաձայնութիւնը զօրացնել Դըժ-
ուարութիւններն անշուշտ բազ-
մաթիւ էին, բայց նախատեսե-
լով որ եթէ Հէրսէքի ապստամ-
բութիւնը շուտով չը հանդար-
տէր, աւելի պիտի մեծնար և
Եւրոպիոյ խաղաղութիւնը վըր-
դովէր, ներքին չէր մեզ վճատիլ
ամեն կառավարութեանց հա-
ւասարապէս վերաբերեալ գոր-
ծի մը կատարման մէջ, որ ա-
նոնց միութիւնը պատրաստելու
և հաստատ պահելու վրայ պի-
տի կայանար:

Երբոր երկար բանակցու-
թիւններէ ետեւ մարտ 31ին Նախ-
նական գաշնագիրն ստորագրե-
ցին, իրենց համաբերատար ջա-
նից վախճանին հասած համա-
րեցան զիրենք: Ուստի ցաւե-
լով իմացանք թէ Սուլթանին
խորհրդականները չէին ընդու-
ներ այն գաշնագիրն, որ պատ-
ուաւոր միջոց մը կը մատակա-
րարէր Թիւրքիոյ՝ զինքը չըջա-
պատող զժուարութիւնները խա-
ղաղութեամբ լուծելու:

Կ. Պօլսոյ դեսպանախորհուր-
դին հետեւեալ օրը՝ Դուռն յայ-
տարարած էր թէ Եւրոպիոյ լի-
ազօր երեսփոխանաց որոշած
հիմնագրին ամեն կէտերուն վը-
րայ համաձայն էր անոնց հետ,
ի բաց առեալ երկու կէտ: 1877
յունվար 25 թուով չըջաբերա-
կանին մէջ յոյս կը յայտնէր թէ
այսպիսի թերթեւ անհամաձայ-
նութեան մը պատճառաւ Եւ-
րոպա իւր համակրութիւնն ու
բարեկամութիւնը չը պիտի վեր-
ցընէր Թիւրքիոյ վրայէն, և այս-
պէս անուղղակի կերպիւ ապա-
գայ բանակցութեանց պատե-
հութիւնը ցոյց կուտար, որով
կատարեալ համաձայնութեան
մը վերջին արգելքները պիտի
կրնային վերնալ:

Կը թուէր թէ Լոնտրայի

գաշնագիրն այս փափաքին ի-
րականացումը պիտի դիւրաց-
նէր. վասն զի, մեր ստորագ-
րած բնագիրն այնչափ թերթեւ
ցած էր, որ Եւրոպիոյ առա-
ջարկութեանց և խորհրդոց բո-
վանդակութիւնը Կ. Պօլսոյ դես-
պանախորհրդին առջև թիւր-
քիոյ լիազօր փոխանորդներուն
ըրած յայտարարութեանց և
վերջին ժամանակներս Սուլթա-
նին հրամայած ներքին բարե-
նորոգմանց բովանդակութեանը
կը վերածէր:

Բայց և այնպէս հակառակ
մեկնութիւն մը տրուեցաւ ա-
նոր Կ. Պօլսոյ մէջ, ինչ ծայրա-
յեղ որոշումներ փութացուց,
որք երկու տարիէ ի վեր ի գործ
դրուած դիւանագիտական ջա-
նից առջև ճամբան փակեցին:

Այս վախճանն հեռացնելով
համար այնչափ ջանք ընելէ ե-
տեւ, ուրիշ բան չունինք հիմայ
ընելիք, այլ միայն ասկէ ծա-
գելիք կնճիւներուն չըխառ-
նուելու մեր հաստատուն կամ-
քը յայտնել:

Հասցեք ուրեմն բարձրա-
ձայն յայտնել մեր քաղաքա-
կանութիւնը, որ է խղճամիտ
չեզոքութիւն: Գաղղիոյ երկրին
և իւր երեսփոխանաց միաձայն
ղգացումը, կռուին թատրէն
մեր հեռաւորութիւնը և վեր-
ջապէս մեր էական շահույց բը-
նութիւնը, ամենքն ալ այս դիր-
քը բռնել կը հրամայեն մեզ, և
չը պիտի փոխենք զայս մինչեւ
այն օրն՝ ուր նոր պարագաներ
թոյլ տան Եւրոպիոյ՝ միաբան
գործակցութեամբ խաղաղու-
թեան վերադարձը պատրաս-
տել ու դիւրացնել:

ԱԶԴ

Կը փութամը ծանուցանել
Հայ Գրական ընկերութեան Պր.
անդամակիցներուն որ յառա-
ջիկայ կիւրակէ, 8 մայիս, ընդհ.
ժողով պիտի գումարի Ղալա-
թիոյ կեդրոնական վարժարա-
նին մէջ, ժամը 6ին:

Կարգ խնդրոց

1. Վեցամեայ համարատու-
ութիւն գործադիր ժողովոյ:

2. Ընտրութիւն անօրէն ժո-
ղովոյ և կանոնական փոփոխու-
թիւնք:

Ներկայ չը գտնուողները ի-
րաւունք չպիտի ունենան վեր-
ջէն բողոքելու:

Ի դիմաց Հ. Գ. Ննկ.
Ատենագիր Ստենագրատ
Յ. Թաթաւեան Մ. Թիւիշեան
5 մայիս 77 Ղալաթիա

ՏՕՔԹԵՕՈՒ ՃԵԼ ԱԼԵԱՆ

Մասնաւոր դարձանիւ գա-
ղիական ակտիւ, միջանցքա-
միտրիոքմանց և անբողջ ծնն-
դական գործարաններու վերա-
բերեալ հիւանդութեանց :

Տօքթէօն ճէլալեան էֆէն-
տին Բարիզի և Պէլճիքայի բը-
ժըշկական դպրոցներուն մէջ
թէ աշակերտութեանը միջոցին
և թէ վկայեալ բժիշկ անուան-
վելէն վերջը յատուկ աշխա-
տութիւն տուած ըլլալով յեշ-
եալ կարգի հիւանդութեանց,
կը ծանուցանէ, որ ամէն եր-
կուշաբթի չորեքշաբթի և ուր-
բաթ օրերը ժամը 6-ն մինչև 11
Պախէ քարու Համիտիէ թիւր-
պէսին կարգը Սինապեան վիշէն
էֆէնտինին իջի գաբուլու դե-
ղարանը թիւ 32, իրեն դիմող
հիւանդները պիտի ընդունի.
նաև շարժոյն միւս օրերն ալ
ժամը 6-ն մինչև 10 Բերա Բայ-
լօնի գուլլուքի կից Թարլա-
պաշի ճատտէսին 117 թիւ իւր
բնակարանը :

Տ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ ԳԵՄԴԻԻԶ

Պատիւ ունի ծանուցանել որ
ճարտարապետական շինութեան
ամէն տեսակ գծագրութիւն-
ներ, արարական և եւրոպա-
կան դարձեալներու (օւնըման)
վերաբերեալ գծագրութիւններ
յորինելու, նաև երկրաչափու-
թեան վերաբերեալ որ և է աշ-
խատութիւններ ընելու պատ-
րաստ է : Նոյնպէս պատկեր-
հանութեան մասին իւղաներկ
և քարաքաշմ կենդանագիր-
ներ և ընդօրինական (բէրս-
բէկթիւ) գծագրութիւններ գո-
հացուցիչ կը կատարէ :

Վերոգրեալ գծագրութեան
ամէն ճիւղերուն համար թէ
վարժարանաց մէջ և թէ ի մաս-
նաւորի դասախօսելու պատ-
րաստ է :

Ձինքը տեսնել ուզողը բաց
ի ուրբաթ և կիրակի օրերէ
կէս օրէն ետքը կրնայ գտնել
Նափիայի մէջ ընտան օտաւին,
միւս ժամանակները Սամաթիա
իւր բնակարանը :

ՏՕՔԹՕՐ ՄԱՐԲԵՐ

Վիէննա մէքթիպլէրինտ :

պէշ սէնէ մուգատտէմ Դ. Լոմա
ալմըշ վէ պիւր շօղ Է. Կ. Կալախա-
թախանէլէրաէ բըօլա իթմիշ օ-
լան տօքթօր Մարքեր պու տէ-
ֆա Պէյօղլունտա Բօւլէ դա-
բուսունտա Հէնտէք սօղաղըն-
տա 34 Նիւմէրօլու քէնտի իտ-
նէսինտէ հէր կիւն սաաթ
3-3է բազարտան մատա ֆա-

գիր խաթալարա մէհճանէն պա-
գաճագ տըր :

Տօքթօրը միւսայիլէյհ հէր
կիւն Գալաթա տա վօյլօտա
գարշըսնտա Բօլօնէզ Էճգախա-
նէսինտէ սաաթ 7-9ա գատար
պուլուն ուպ հէր նէվի խաթա-
լարա պագաճագ տըր :

Պունտան մատա վագթմ-
լարտա պագատէ վիքր յընան
խանէսինտէ պուլունտը :

Միւսայիլէյհ տօքթօր, ճէ-
րահլըզ վէ էպէլիք վէ րահիմ
իւֆիւնէթի, գանլը վէ գուրու
պասուր, սըթմա, կէօյիւս, տէ-
րի խաթալըղը, ֆրէնիկ վէ օն-
տան գալմա գուլազ, պուրուն
կէօզ վէ րահիմ վէ եէլլէրի նէ
գատար էսկի օլսա բէհրիզսիզ
ազ վագթմ տա քնտա տէֆի-
լտէճէք, վէ պէլ սօուգըլուգ եէնի-
վէ էսկի քէնտի ալէաթընտա օն
տէֆատա տէֆ իտէճէյիւնի ի-
լան իյլէր :

Դեկտ. 9

ՏՕՔԹՕՐ Ա. ԱՐԱՊԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել ար-
գոյ հասարակութեան որ
կայսերական Հիւանդանոցաց
մէջ երկար ատեն գործնա-
կան ծառայութեամբ անցը-
նելէ վերջը այս անգամ Պօլիս
դարձած և իւր բնակութիւնը
հաստատած է իսկիւտար
վանքին այլին Աճէմ Մինաս
վոզոց թիւ 1 տունը, ուր
ամէն օր ժամ 3-ն մինչև ի-
րիկուն կրնան զինքն ուզող-
ները գտնել ամէն տեսակ
հիւանդութիւնք դարմանե-
լու համար :

Ի Լ Ա Ն

ՄԻՀԻՐԱՆ ԱՐԱԿԵԱՆ

Ետիճը խանքնտա իւսթ գաթ-
տա 21 Նիւմէրօլու օտա տա հաֆ-
թատա հէր կիւն էօյլէնտէն սօն-
րա թալիպ օլաւարա իսան լէ-
տաֆէթ պէյանը Թիւրքի թա-
լիմ վէ շախիրտանը հէր վէճէլէ
խօշնուտ իտէճէք տիր :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ընդհանուր Պատմութիւն

Գաղղոցաց համար

Հին ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Կարկեղանացոց, Թունաց, Հռով-

մայեցոց և Հայոց

Մասն Բ.

յօրինաց

Մ. Մամուրեան

Այս ընտիր և ամենակարե-
ւոր դասագրքին Բ. մասը որ
400 երեսէ կը բաղկանայ, աւար-
տած և Պօլիս հասած ըլլալով
կը ծախուի Եէնի-ճամի Ձիլին-
կերէր ճատտէսի թիւ 2 Ս. Ղ.
և Եաղմաճեան գրատունը, և
ուրիշ գրաւաճառաց քով :

Գին 2 Ֆրանք 50 սանթիմ :

Ա. Զ. Գ.

ԵՐԿՍԵՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԵՐԷՑԵԱՆ

Յերեկեայ և գիշերօթիկ
կէտիկ-Փաշա Համամ փողոց
Թիւ 19

Սոյն հաստատութեան ձեռ-
նարկելու խորհուրդը յղացած
օրերնէս ի վեր զայն շարունակ
բարեկարգ վիճակի մը ետեւար-
կելու համար բաւական ծա-
խուց պէտքը հեռատեսելով
չուղեցինք առաջին անգամ ար-
տաքին շրջումներով ու խել մը
անհիմն օւթիւն ներով յայ-
տարարութիւններ ընել. որ գու-
ցէ անբաւական գտնուելով չը
յաջողիմք ու հասարակութիւ-
նը խափած ըլլանք : Աւերի լաւ
համարեցինք տակաւ առ տա-
կաւ յառաջ վարել նպատակ-
նիս, ու վերջէն փայլել :

Գոհ եմք որ մեր սա փորձին
մէջ խաբուած չը գտնուեցանք.
զի այսօր հաստատութիւնս իր
եռամետոյ շրջանին մէջ թէ՛ հե-
ռաւոր և թէ՛ մօտակայ թաղե-
րէ հօն յաճախող ուսանողաց
թիւն հետզհետէ աւելնալուն
պարտաւորեցանք առջի տանը
կից աւելի ընդարձակ և օգա-
ւէտ տունը փոխադրել :

Այս մասին մեր շնորհակա-
լութիւնը կը յայտնեմք պատ-
ուարժան ծնողաց, որոնք աւե-
րի մեր գործին քան թէ մեր
խօսքին համոզուած են և կը
քաջաւերեն զմեզ յարատեւ պա-
հելու սոյն նուիրական յարկս
յօգուտ Հայ մանկտոյն :

Վարժարանիս մէջ կաւան-
դուին հետեւեալ ուսմունք և
լեզուադիտութիւնք :

Հայ. Գաղղ. Անգ. և Տաճ.
լեզուք. մաթեմատիքա բոլոր
ճիւղերն, Աշխարհ. երեք մասե-
րովն համար տախտակներու վը-
րայ գծագրութեամբ վարժե-
լով. Աղղ. Պատ. Գրիտտէա-
կան ուսումն. ըստ դաւանու-
թեան Հայ. Լուսաւորչական Ս.
Եկեղեցւոյ, Եւրոպական նօթա,
Գծագ. Գեղագ. Գաշնակ, աղ-
ջկանց համար ասեղնագործ,
տասը տեսակ մաքինայով կար,
ձևելու և ծաղիկ շինելու ար-
հեստք :

Հակառակ այսչափ ուսմանց
և լեզուադիտութեանց, վճար-
մունք գոհացուցիչ են ամեն
աստիճանի ծնողաց :

Փոքրիկ մանկանց համար,
ամսաթոշակ մէկ քսանոց թըղ-
թագրամ :

Ուսումնարան մտնողներու
համար երկու քսանոց թըղթա-

Դաշնակի համար երկու քը-
սանոց թըղթագրամ :

Գիշերօթիկներու համար եր-
կու հարիւր յիսուն զշ. ընթա-
ցիկ գրամ :

Պարտք կ' համարիմք ևս
ծանուցանել թէ մեծարդոյ ծը-
նողք և ուսանողք կրնան զմեզ
ամեն օր կէս օրէն վերջը նոյն
յորիկ գտնել և ընդարձակ տե-
ղեկութիւն առնուլ :

Հիմնադիր-Տեսուչ

Թ. Փփփփ

1877 Ապրիլ 6

Երեցեան վարժարան

ԽՐԱՏՔ ԸՆՏԱՆԵԱՆ

ԱՄ ՌԻ Ս Ն Ռ Ի Թ Ի Ն

ՈՐԴԻՔ ԸՆՏԱՆԻՔ

Թարգմանեաց

Յակ-Բա Կ. Սրապեան

Տպագրութիւն յԱրմաշ

Մէյնան Շալոնի նշանաւոր
այս գործը Արմաշի վանուց ա-
շակերտներէն մին թարգմանած,
և վանուց Հայր ալ մեր աղ-
գայնոց խիստ յարմար դատած
ըլլալով տպագրութեամբ իւրոյս
ընծայեր է :

Կը ծախուի 3. Գովաֆեան
գրատան մէջ գին 1 Ֆրանք :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՄԱՅԻՍ 5 ՀԻՆԳԵՍԹԻ

Հինգնոց	117—00
Մէթալիք	117—00
Մէհիտիյէ	106—00
Պղինձ	180—00
Անդ. լիւրա	109—30
Բօլ	89—00
20 ֆրանք	87—31
Գրիմից	51—25
Թըղթագրամ	178—00

Լօնտրա 2 մայիս

Էսհամը ուսումնի 8-05

Բարիկ 2 մայիս

Էսհամը ուսումնի 8-10

ԳՈՆՏՈՐԻՄ

09-11 բացվե.

09-12 բարձր

09-06 ցած

09-09 գոցվ.

ԽՄԲԱԳԻՐ

ՏԵՐ ԵՒ ՊԱՏԱՍԻԱՆԱՏՈՒ

ՕԳՄԵՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Եւսուֆեան խան վերի յարկ

Թիւ 7